Anul XXIX.— No. 21. 5 BANI IN TOATA ŢARA 5 Luni, 21 Maiŭ 1912

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL: lei 2.60 ANUAL
— ABONAMENTELE SE FAC NUMAI PE UN AN —

ANUNŢURI:
Linia pe pagina 7 şi 8 bani 20

RĂPIREA BASARABIEI

SUMARUL

Notele săptămânii
Cuvântul istoriei . . . de A. A. D.
Răpirea Basarabiei
Mihail Cogălniceanu . » Ionnescu-Gion
Cântarea României . . » Al. Russo
Cântece populare din Basarabia . . . . . » ⁂
Literatura românească
Insemnări cu creionul » D. Iov.
Emanciparea femeei . » Aladin
Emulațiune și gelozie » A. Vântul
Literatura veche
De la București la Roșiori . . . . . » P. Ispirescu
Cugetări . . . . . » Carlyle
Cronica științifică
Centrul Universului . » V. Anestin
Poezii
Gând-ște-te . . . . . » P. Lișteavă
Roman
Sora Filomena . . . . » Frați Goncourt
Ilustrații
Vederi din Basarabia
Răpirea Basarabiei (în culori).

NOTELE SĂPTĂMÂNII

CUVANTUL ISTORIEI

La 1775, pentru o tabacheră de aur și 5000 de galbeni, generalul rus Rumânzof și-a trădat țara; a retras trupele ce comanda și a lăsat ca Bucovina să fie ocupată de trupele austriace. Trei tractate și ticăloșia unui domn al Moldovei — Grigore Ghica Vodă — aŭ întărit furtișagul Bucovinei, ca fiind vorba numai de ocuparea *unei fâșii înguste de pământ, unui drum de comunicație* între Ardeal și Pocuția, după cum fuseseră păcălițí saŭ după cum se lăsaseră a fi păcălițí miniștrii turci.

Și astfel istoria a avut să înregistreze smulgerea de către austriaci din pământul țărei românești a unui teriforiŭ care întrecea în îmbelșugare și valoare toată cealaltă parte a Moldovei, a peste 300 de orașe și sate care, mai toate, spuneaŭ câte un fapt sfânt din istoria Moldovei lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș.

Cu Ardealul cotropit de mult, Cu Bucovina îngenunchiată coroanei Habsburgice, Moldovei îi mai era păstrată o lovitură.

Turcii se bat mereŭ cu rușii. Pravoslavnicilor norduluĭ le sta la inimă robirea neamurilor ortodoxe de peste Nistru, Prut și Dunăre; Muscalilor lacomi și prădalnici le sta la inimă belșugul în care înotaŭ turcii prin țările ce stăpâneaŭ. Și deci, războiŭ după războiŭ. La 1791 se încheie la Iași pace între turci și ruși și Rusia își întărește prin tractat granița nouă în spre Apus: Dnistru.

Despre cele ce s'aŭ petrecut peste douăzeci de ani, despre urgia ce s'a revărsat iarăși asupra Moldovei, când cu încheerea unuĭ noŭ tractat de pace între ruși și turci, la 1812, de astă dată la București, un istoric povestește precum urmează:

Imprejurările în care se încheiă tractatul acesta sunt din cele maĭ ciudate. In adevăr, Rusia fiind amenințată de Napoleon cel Mare cu un războiŭ groaznic, nu maĭ putea ține oștiri la Dunăre și prin urmare s'ar fi mulțumit să încheie pace cu turcii în orĭ-ce condițiuni. Napoleon chiar, înștiință pe sultan să nu primească pacea cerută de ruși, maĭ puțin încă să încuviințeze vre-o pretențiune a lor, căcĭ el a declarat războiŭ Rusieĭ.

„Din nenorocire, trădile din afară ale Porțeĭ se aflaŭ atunci în mâinile fraților Moruzi, carĭ, ca toțĭ grecii fanarioțĭ, eraŭ vânduțĭ rușilor. Dragomanul Dimitrie Moruzi fusese însărcinat cu tratările păcii la București, și lăsase să-ĭ țină locul fratele săŭ Panaiot. Acesta, cum primi ștafeta luĭ Napoleon, în loc să o traducă și să o dea Sultanuluĭ, o trimite grabnic luĭ Dimitrie, care numaĭ de cât o arată solilor ruseștĭ, în loc să o dea luĭ Galip-Effendi, împuternicitul Porțeĭ. Galip-Effendi, în necunoștință de împrejurărĭ, văzând că soliĭ ruși nu maĭ cer amândouă principatele și că se mulțumesc cu Basarabia, iscăli pacea. Puțin după aceea trădarea Moruzilor se descoperi și, de și târziŭ, eĭ își primesc răsplata meritată; amândouĭ sunt decapitațĭ, iar pe hârca luĭ Panaiot, lăsată în vileag treĭ zile, s'a scris: *„Cunoscând toate treburile politice ale guvernuluĭ săŭ și unindu-se cu frate-săŭ ca să le descopere vrăjmașilor Statuluĭ, trădătorul a plătit această crimă cu capul săŭ".*

Și astfel la 16 Maiŭ 1912, se rupe din pământul Moldoveĭ altă fâșie, ca o fâșie de carne, de astă dată de ceilalțĭ prietenĭ, de Rușĭ. Istoria a înregistrat faptul așa cum s'a petrecut, în toată ticăloșia luĭ.

Aŭ trecut de atuncĭ o sută de anĭ. Afacerile politicești s'aŭ schimbat și aŭ schimbat mersul lucrurilor, de-aŭ făcut ca ticăloșia să rămână ticăloșie, ba încă să sporească și să se întărească. Istoria își va spune de sigur cuvântul asupra acestor afacerĭ politicești, asupra acestor o sută de anĭ trecuți și urmașii urmașilor noștri vor ști, vor trebui să știe cel puțin: cum de, vreme de o sută de anĭ, s'aŭ lăsat *două milioane* de români pradă celeĭ maĭ barbare desnaționalizărĭ.

cum de, peste o sută de anĭ, Rusieĭ, prietenă a Românieĭ, îĭ vine gust să sărbătorească „cucerirea Basarabieĭ".

cum de, cu tot patriotismul de care se face atâta caz la noĭ, în Capitala țăriĭ românești numaĭ tineretul s'a asociat la doliul ce este, ce trebue să stea pururĭ în inimile tuturor românilor după pământul moldovenesc, de pe malurile Nistruluĭ, sărutat de ostașii luĭ Ștefan-cel-Mare și bătătorit acum de cazacii moscoviți.

Cel puțin atât va trebui să se știe.

A. A. D.

IONNESCU-GION

MIHAIL COGĂLNICEANU

ȘI

RĂPIREA BASARABIEI

Dintr'o inimoasă conferință ținută în 1894, la Ateneu, de regretatul istoric Ionescu-Gion, cu titlul de mai sus, reproducem paginile ce urmează privitoare la desăvârșirea neomeniei rusești ce s'a celebrat deunăzi, la răpirea ultimului petec de pământ basarabean ce maĭ rămăsese lipit de pământul patrieĭ (1878).

La 20 Martie (1878) cade ca un trăsnet și maĭ blestemat la București o altă veste. Că această nouă și supremă emoțiune nu a făcut să dea pe din afară vasul răbdărilor românești, a fost o mare și neasămănată minune. Uite vestea: în numele împăratuluĭ Alexandru II, cancelarul imperiuluĭ, principele Gorciakoff chiamă pe generalul Ioan Ghika și-ĭ declară că, dacă România protestează în contra clauseĭ din tractatul de la San-Stefano care hotăra că România va servi douĭ anĭ ca șosea de trecere a oștirilor ruseștĭ în Bulgaria, atuncĭ... împăratul va da ordine corpurilor sale să ocupe și răpească Țara Românească și să desarmeze armata română.

Vă dațĭ bine seama, domnilor, vă dațĭ bine seama de aceste cuvinte: ocuparea țăreĭ de ruși și de pahonțĭ carĭ, pe vremurile acelea, puteaŭ să fie ruși dar oamenĭ nu eraŭ; și pricepețĭ, nu e așa? cuvintele: desarmarea ostașilor de la Grivița, Plevna, Rahova și Smârdan, pe carĭ auzirățĭ cum îĭ lăudară împăratul și toțĭ mariĭ-ducĭ.

Ce maĭ ziceți de legenda „imenselor serviciĭ?"

Când această veste sosi luĭ Kogălniceanu, și când Principele și Ion Brătianu, o auziră, momentul trebue să fi fost dintr'acelea pe carĭ Shakespeare le întrupează cu puterea geniuluĭ în câteva din dramele sale.

Nebun de durere, Brătianu plecă la Viena.

Ce călătorie, ce nopți, ce zile! Singur, sgârcit în compartimentul vagonuluĭ săŭ, pe când trenul sbura pe câmpiile pleșuve ale pusztei maghiare, acest om, care n'a fost toată viața luĭ de cât suprem patriotism și nesfârșită simpatie, trebue să-și ĭi zis cu lacrime de foc: „Va să zică „am lucrat o viață întreagă, am cu„treierat o lume, am alergat din Pa„ris la Londra, de la Londra la Ber„lin, la Viena, la Roma, la Constan„tinopol, la Petersburg; am îngenu„chiat, am plâns și ne-am rugat la „toate Puterile și de toțĭ diplomații; „am scris, am conspirat, am fost în„chiș, am murit de foame ca să ne „facem țara cunoscută și ca Roma„nin să fie a noastră și numaĭ a „noastră și, azĭ, când ne atingem vi„sul, să fim osândițĭ să reîncepem „de-a capul; ne ocupă ca pe trecut, „ne desarmează, ne omoară!..."

Dincântu-și cruce chinurilor, Brătianu mergea spre Viena, ca de acolo să plece la Berlin. Principele și Kogălniceanu rămâneaŭ în țară pentru a-și duce cruce, dar maĭ aproape, lângă baronul Stuart, în mijlocul armateĭ ruseștĭ, și în comunicațiune directă cu Petersburg prin generalul Ioan Ghika, care suferia acolo efectul imenselor serviciĭ".

. . . . . .

Desarmare! ocupațiune! Ca plăieșii din vremea luĭ Ștefan-cel-Mare, pironițĭ de pază la hotare, ca plăcșii carĭ puneaŭ la gură buciumul Carpaților și sunaŭ în patru părțĭ ale Moldoveĭ viersul buciumuluĭ și pe: „saĭ Ștefane, la hotare, c'a intrat sabia în țară" — tot astfel Kogălniceanu cu telegraful, în zilele de 3 și 4 Aprilie, vesti întregĭ Europe că o nelegiuire fără seamăn e în ajun de-a pângări întreaga istorie a veacului.

Ion Brătianu și d. Bălăceanu la Viena, Callimaki-Catargi la Paris, d. Vârnav-Liteanu la Berlin, Obedenaru la Roma, Dumitru Brătianu la Constantinopol, expun infamia astfel în cât Europa se înfioară. Rusia eșine afară din legile fireĭ! Blândul principe moștenitor al Germanieĭ, viitorul împărat Frederic III, prietenul bun al principeluĭ nostru, vede adânc jicnite simțimintele de cinste, de dreptate și de cavalerism.

La București, în ziua de 5 Aprilie, principele domnitor chiamă la palat pe baronul Stuart, agentul Rusieĭ, și față fiind Kogălniceanu, îĭ spune următoarele cuvinte:

„Ar trebui să se știe, d-le baron, ar „trebui să se știe la Petersburg că, „pe tronul României și în fruntea „armateĭ sale e un Hohenzollern, și „că nu o armată care a combătut la „Plevna sub ochiĭ împăratuluĭ și „care numără în mândrile sale 300 „de cavalerĭ ai ordinuluĭ *S-tului „Gheorghe* și 800 de cavalerĭ ai *Ste„leĭ României*, se va lăsa să fie de„sarmată; nu! vom fi sfărâmați, „poate, dar desarmați nicĭ odată!"

Efectul acestor cuvinte, emoțiunea ce ele suscitară, precum și enormitatea faptuluĭ cu care cabinetul din Petersburg amenința pe românĭ, provocară în Europa a doua zi, domnilor, a doua zi un curent contrariu atât de puternic, în cât principele Gorciakoff, d. de Giers și baronul de Jomini bătură în retragere, adică, pe românește, o întoarseră pe foaia ailaltă.

Un ordin într'acest sens fu dat prin telegraf d-luĭ Novikoff, ambasadorul Rusieĭ la Viena; acesta îndată se grăbi a declara baronuluĭ Orczy că cestiunea desarmăriĭ armateĭ românești și ocupațiunea României de armatele imperiale nu e de cât o manoperă a guvernuluĭ din București, făcută pentru ca să asmuță Europa în contra inocenteĭ Rusiĭ, — *une manoeuvre pour ameuter l'Europe contre l'innocente Russie.*

Inocentă!... Și Dumnezeŭ stă sus!

Scriitorii basarabeni

Cântarea României

(FRAGMENTE)

de **AL. RUSSO**

Sub poalele unuĭ munte se întindea o câmpie mare și un soare strălucitor lumina acea câmpie... Doĭ inși se preumbla printr'însa... stau ades în loc... și apoĭ pornia maĭ departe... Precum spicurile în vremea secereĭ zac unele peste altele, așa și oase peste oase de morți acoperea pământul... petice sfâșiete și agățate de prăjina lor plecată de abia se maĭ mișcau de vântul ce dogoria... un nour de corbĭ fâlfâia pe deasupra croncănind, vulturĭ marĭ se învârteja în văzduh și apoĭ de odată se asvârlia cu iuțeală peste oasele înălbite... nicĭ o locuință nu se zărea în acea vale a morțeĭ... icĭ colo movile semănate fără rând încrețeau ca niște valurĭ luciul câmpieĭ... și pe fiecare din acele movile era câte un semn deosebit... pe una o cruce roșie plecată... pe alta un turban sângerat cu semiluna înfiptă pe dânsul... maĭ departe o suliță tătărească sfărâmată... și colo stau mormane grămădite, după semințiĭ și lege, oasele neamurilor care se nimpinară pe acest câmp de bătaie... fiecare la un loc, ca un semn de isbândă pomenitoare... La marginea câmpieĭ era o pădure, iar din fundul pădureĭ se auzea o foșăire neînțeleasă... o plângere ce semăna cu vaietele sufletelor chinuite... Copacii eraŭ împestrițațĭ de frunze galbene, pline de o rouă roșie... și în vârful unuĭ stejar bătrân un vultur ale fâlfâia și scutura din aripĭ... și la fiecare din acele mormane ceĭ doĭ oamenĭ îngenuchia și ziceau împreună... „Fală și mărire ție, țara noastră, binecuvântată și cuvântătoare de Dumnezeu... feciorii Humilor s'aŭ increștinat și te supuie... și tu aĭ fost peștera oștilor lor... potopul Asieĭ au vrut să înghițe lumea... și tu aĭ fost stavila... un neam de vițeĭ au râvnit la turmele tale și la grânele aurite ale holdelor tale... și tu aĭ legat pe vițeĭ doĭ câte doĭ... și aĭ arat cu dânșii țarina... și aĭ semănat cu sângele și cu sudoarea lor Dumbrava Roșie, pădurea sângelui!"

•

Cum de te-aĭ veștejit floare a faleĭ, și a slobozieĭ?... Intru'o zi vruseși să te odihnești ca omul obosit de muncă... și feciorii tăĭ ceĭ viteji făcură sfat între dânșii... cugetul nedreptățeĭ și al dușmanieĭ intră în sufletul lor... și râvniră la armele și avuția fraților lor. Zavistia semăna sămânța gâlcevilor și a împerecherilor... feciorii tăĭ te mușcară la inimă, o țara mea, și-ți făcură rană mare... Străinul puse piciorul pe pieptul tău, ca să te înădușe... și dete în mâinile voinicilor tăĭ furca în locul paloșuluĭ de odinioară... și tu, te lăsașĭ de bună voie în mâna celor ce nu putusc a te birui!...

•

Doina și iar doina!.. Cânteculmeu e versul de moarte a poporuluĭ la șezătoarea priveghiuluĭ... pământul îĭ e de lipsă... și aerul îl înecă... văzut-am flăcăiĭ scuturându-și ple-

VEDERI DIN BASARABIA

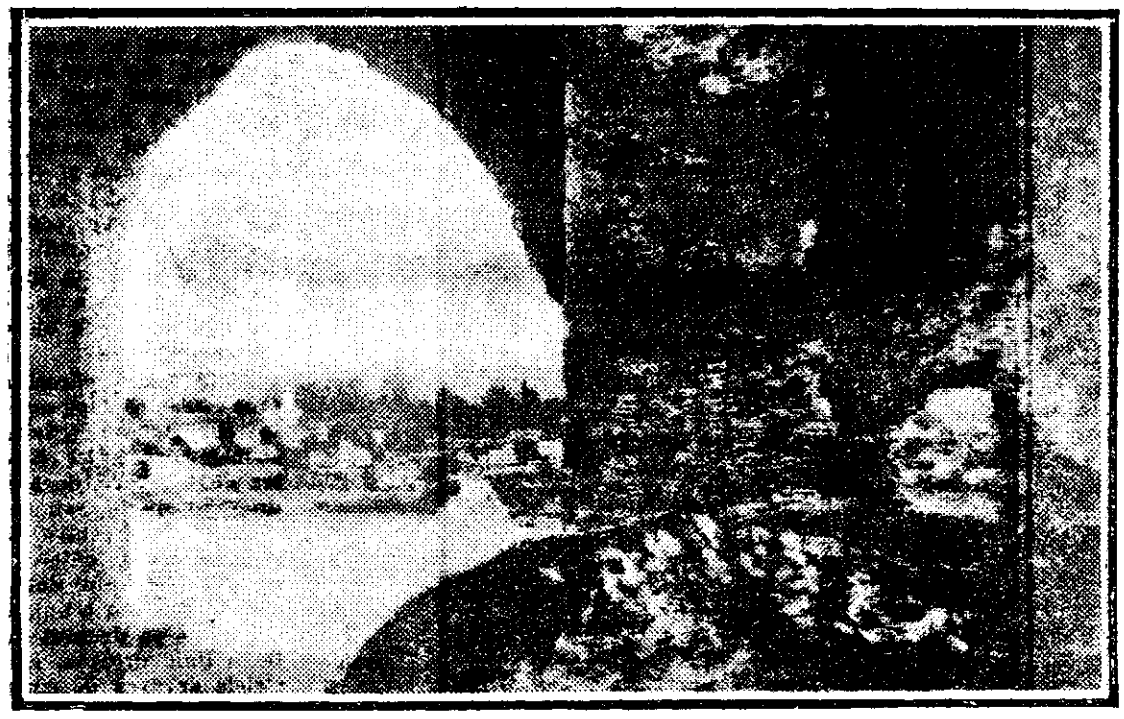

CETATEA HOTINULUI

bele... şi fruntea lor a se încreţi fără de vreme... florile de pe capul copilelor a se vesteji... şi poporul căutând în beţie uitarea necazurilor... Trist e cântecul în sărbătorile satului: „Birul îi greu, podvoada e grea!"... Bătrânii îşi ascund ochii plini de lacrimi, bărbaţii stau obidiţi... cânticele se sfârşesc în blestemuri... şi copiii căincază naşterea lor. Poporul e stâlpul ţării... Şi într'o zi ni s'aŭ zis: Munceşte, Române, de dimineaţă până seara... şi rodul muncei nu va fi al tău!... tatăl tău ţi-a lăsat moştenire o ţarină şi arme... şi nu te veĭ bucura de dânsele... şi tu veĭ trăi vecinic robind... trupul şi sufletul tău vor fi străini pe pământul înrodit de tine... veĭ plăti aerul ce răsufli... veĭ plăti soarele ce te încălzeşte şi locul unde zac oasele mameĭ tale, veĭ plăti dreptul să creştĭ vaca ce hrăneşte copiii tăĭ şi boul ce-ţĭ ajută la muncă... trupul tău se va gârbovi subt bătae şi partea tă în lume va fi ocara! Veneticii zisu-ne-au în limba lor: Al nostru e pământul şi aceĭ ce locuesc pe dânsul... ale noastre câmpurile... ale noastre dealurile... ale noastre cotunele, satele şi târgurile, colibele şi curţile, toată mişcarea şi toată suflarea... Tu aĭ fost puternic şi viteaz în luptă... dar puterile tale s'aŭ tocit de sărăcie şi de stricăciune... şi noĭ am culeş rodul vitejieĭ tale... vor veni feciorĭ cu mângâerĭ mincinoase de ţi-or povesti că eştĭ şi tu un popor... noĭ suntem păstorii... tu eştĭ turma chinurilor... toţĭ îşĭ bat joc de viaţa, munca şi sărăcia ta, şi slugile slugilor calc pe trupul tău... ceĭ ce zic că sunt aleşii tăĭ cresc în mărirĭ şi avuţii şi ţie-ţĭ este frig şi copiilor tăĭ le este foame!... Eĭ fac legĭ, dar nu pentru dânşii, ci pentru împovărârea ta!... Doina şi iar doina!... suntem pribegĭ în coliba părintească... şi străinĭ în pământul rescumpărat cu sângele nostru!... Dar în câmpie creşte şi pe deal iarăşi creşte o floare pentru popoarele chinuite... *Nădejdea!*

•

Era odinioară un neam de fraţĭ născuţĭ tot dintr'o mumă şi dintr'un tată... şi veni acel neam într'o ţară lată şi mănoasă pe căile ceruluĭ de se pomeneşte şi astăzi... şi fraţii se iubeau între sine şi creşteau în avuţie şi fericire... turme nenumărate ca stelele păşteau în câmpii întinse... vecinii şi hoţii pizmuiau unirea, puterea şi bogăţia lor, dar le era teamă de dânşii, căcĭ bărbăţia lor îĭ îngrozea... şi astfel aceştĭ doĭ fraţĭ trăiau fericiţĭ şi copiĭ lor în moştenirea cea mare rămasă de la părinţii lor... Când vre-o nevoe venia dintr'o parte, eĭ alergau cu toţii într'acolo, căzdeau cu toţii împreună şi isbândeau... astfel se pleacă şi se ridică la timp de viscol vârfurile codrilor.

După ce trăiră într'acest chip vreme multă, nepoţii ziseră într'o zi între dânşii: Pentru ce să maĭ trăim amestecaţi uniĭ cu alţii, mai bine să împărţim moştenirea părintească, şi fiecare să ia partea sa... Atuncea traseră cu funia şi-şĭ împărţiră moşia în maĭ multe părţĭ: una la miază-zi, alta la apus şi alta la miază-noapte... săpară şanţurĭ şi puseră pădurile şi munţii hotare între dânşii... şi vecinii se umplură de bucurie... Nu trecu mult şi fiecare şezând închis în moşia sa ajunse că copiĭ din aceiaşĭ părinţĭ uitară de tot uniĭ de alţii, şi deşi vorbeau tot o limbă... dar nu se maĭ înţelegeau... şi când unele din neamurile aceluĭ neam se strângeau de pe faţa pământuluĭ înecate de vecinĭ, ceilalţĭ fraţĭ nu simţeau nicĭ o durere... căcĭ acum erau străinĭ şi duşmanĭ între dânşii şi se ridicaŭ cu duşmăniĭ împotriva sângeluĭ lor!...

Şi aceste neamurĭ care încă se numesc între sine Romănĭ, în ochiĭ celorlalte popoare sunt numiţĭ semintiĭ rătăcite, al cărora isvor s'aŭ stins din ţinerea minte a oamenilor!...

•

Deşteaptă-te, pământ român! Biruеşte-ţĭ durerea... E vreme să ieşĭ din amorţite, seminţie a domnitorilor lumeĭ! Aşteptaţĭ oare spre a învia ca strămoşii să se scoale din morminte?... Intr'adevăr eĭ s'aŭ sculat şi tu nu i-aĭ văzut... eĭ au grăit şi tu nu i-aĭ auzit... Cinge-ţĭ coapsa ta, caută şi ascultă... ziua dreptăţii se apropie... toate popoarele s'aŭ mişcat... căcĭ furtuna mântuireĭ a început... Vezĭ, cu cât maĭ mult pleci capul, cu atâta ceĭ nelegiuiţĭ îşĭ bat joc de tine şi sug sângele tău... Din a dreapta şi din a stânga piticii şi urieşii râvnesc la tine, orĭ cât de slabă şi zdruncinată eştĭ.

Cântece populare din Basarabia*)

Frunză verde siminoc,
Toate târguri cu noroc,
Numa Plevna arde 'n foc.
Hoţman-paşa la mijloc,
Călăreţ pe-un cal bălan,
Şi strigă: „Aman! aman:
Săriţi turci, săriţi bulgari,
Şi mă scoateţi din muscali.
Săriţi şi voĭ ungureni,
De mă scăpaţi de moldoveni",
Cad muscalii ca bostanii,
Dar şi turcii
Ca butucii.
Sângele muscaluluĭ
Pân' la pieptul caluluĭ;
Sângele turculuĭ
Pân' la coama caluluĭ.
Şi strigă şi mic şi mare,
Să dea focul maĭ la vale,
Să nu ardă Varşa mare,
Că tot le-a fi de plimbare,
Oh! Plevneniĭ ceĭ vestiţĭ
Tare-s negri şi părliţĭ!
Iar Scobelia a strigat:
„Ura! fraţĭ, Ura! băeţĭ,
Peste ziduri, peste porţĭ,
Să-ĭ înconjurăm pe toţĭ.
Oĭ! săracă ţara noastră
Cine-are s'o stăpânească?
Ruşii din ţara ruscască."

Nistru, Nistru, apă rece,
Tot aĭ râs că nu te-oĭ trece,
Te-am trecut pe jumătate,
Maica mă plânge de moarte;
Te-am trecut şi peste tot,
Maica mă plânge că-s mort,
Nicĭ cu luntrea nicĭ cu pod,
Numaĭ cu murgul înnot.
Când am eşit la uscat,
Puicuţa c'a sughitat,
Cu glas mare c'a strigat:
— Ia-mă bădiţă călare,
Că nu maĭ pot de picioare;
Ia-mă bădiţă călare,
Nu mă lăsa străinioară,
Că e drumul grunţuros,
Nu maĭ pot merge pe jos,
Că ţi-oĭ fi de trebuinţă,
Căcĭ când tu îi poposi,
Viţele mi-oĭ despleti,
Pe murgul l-oĭ priponi!
— Ba, ba, ba nu te-oĭ lua,
Că mi-i murgul mic de zile,
D'abia mă duce pe mine!
— Să te ducĭ bădiţă ducĭ,
Pân' ceĭ da de văĭ adâncĭ,
Mâna stângă să ţi-o frângĭ,
Murgul să se poticnească,
Pe dreapta să ţi-o scrântească
S'apoĭ să te 'mbolnăreştĭ
Şi s'ajungĭ un rob la turcĭ,
Tot să carĭ cu care iarbă,
Pân' ţi-o creşte barbă albă,
Şi să carĭ cu carul fân,
Pân' ceĭ murĭ de bătrân.

* Din colecţia d-lor Candrea şi Densusianu.

Insemnărĭ cu creionul

de D. IOV.

LA SCALDATOARE

Cumătrul cel mic, d. Costică Popa, locueşte în mahalaua Adunaţilor, o stradelă devale de crâşma la „Plevna" şi la dreapta străzii Frecău. După ce trecem pe o punte care se oglindeşte în apa murdară a târguluĭ, dăm pe şesul presărat cu case micĭ, bătrânesti, sărăcăcioase unele, dar curate ca zăpada şi cu ferestile înspincenate. Iţĭ pare c'aĭ intrat într'un târguşor mic, cum îs Ungheniĭ bunăoară, aşa sar câiniĭ pe la porţĭ şi vezĭ ogrăzile pline de gobăĭ şi grădinĭ întinse şi fel de fel de pomĭ gătiţĭ în haine nouĭ, de primăvară. Când am ajuns la domnul Popa, coana Moaşă ne iesă în portiţă. Femeile, cum îĭ obiceiul lor, trec la sărutat; noĭ bărbaţii îĭ sărutăm mâinele şi cum coaneĭ Moaşe îĭ sticlesc ochii în cap ca pielea şarpeluĭ, mă gândesc că maĭ bine s'ar schimba obiceiul. Noĭ bărbaţii să ne sărutăm cu dumnealor şi...

Multă dreptate are coana Moaşă când ne mărturiseşte că de când stă aicea s'a îngrăşat. Apoĭ aicĭ nu maĭ eştĭ parcă în Iaşĭ. Aicĭ e un raiŭ, atâta verdeaţă e, şi atâtea florĭ şi atâta aer curat ce-ţĭ dă sănătate!

După ce lepădăm în casă ce-a dat Dumnezeŭ s'avem, ceĭ maĭ tinerĭ ieşim afară. Prinde a însera, îĭ răcoare şi liniştea se lasă cuceritoare. Ograda acoperită cu iarbă mare, mătăsoasă înrourată. Pomii roditorĭ îmbrăcaţĭ în odăjdii scumpe. O tufă de liliac îmbobocit în apropierea zămnicului. Câteva rondurĭ de florĭ. Din peria verde înalţă capul butonierei albe, zîmbitoare. Şi din vecinĭ adie un aer parfumat, rece, cu mirezme de cireş şi de vişinĭ înfloriţĭ. S'aude undeva un ciripit mărunt, uşurel. Trec pe drum vite, femeĭ, copiĭ şi vorbe rămân în urmă.

Madam Garofă, o femeiuşcă naltă cât un genunchiŭ, şi sprintenă ca o suveică, aleargă prin ogradă, ţipă, cântă, râde şi prinsă de mâini cu cumătra cea mare se învârteşte în mijlocul curţeĭ. Cumătra cea mare *domnişoara Nicuşor* merită poreclа de *zbrenchilătură*. Nu-şĭ află loc, aleargă sprintenă ca o ciută, mă prinde în mijloc cu madam Garofă, se învârt împrejurul meŭ, faţa bună i se împurpurează şi nu ştiŭ dacă îmĭ vin ameţeli din cauza învârteleĭ saŭ din cauza privirilor nebune carĭ ţâşnesc din ochii eĭ mari ca două bucăţĭ rotunde de smoală. Şi cu cât s'apropie de mine cu atât farmecul creşte şi un parfum de tinereţe, de vrajă, mă impresoară. Ca să mă necăjească maĭ mult, se sărută amândouă prelung, strângând guriţele pungă şi mă privesc cu coada ochilor. Imĭ lasă gura apă şi de supărare mă îndreptă spre portiţă, la braţ cu fina Constanţa, un drăcuşor mic poreclit *Sfredeluş*. Rezemat de portiţă ascult muzica fermecătoare a cuprinsuluĭ. Inserarea îndoliază ţinutul. Un cer albastru ca hârtia de turnisol acoperă umbra căzută din infinit. Bisericele în apus încremenesc cu turnurile în văzdubul siniliu. Treĭ-Erarchi cu turnurile rumene, tivite cu albastru, scânteiază în asfinţit. Iar într'un târziŭ, când noaptea umedă s'a lăsat deabinelea, *Palatul Administrativ* proiectează pe oglinda albastră a bolţeĭ, profilul unuĭ uriaş castel ruinat şi pus în reparaţie. Imprejur căsuţele micĭ se îngrop în ceaţa deasă a întunericuluĭ. Şi nu departe la o căsuţă, în fereastra mică cât un sfert de coală de hârtie, o luminiţă îşi deschide ochiul de aur.

Ţi-ĭ maĭ mare dragul să staĭ în odăiţa mică, cu tavanul apropiat, cu fiecare lucruşor la locul luĭ, cu o oglindă nu tocmaĭ mare, cu măsuţa în mijlocul caseĭ şi cu scaune de paie împrejur. Iar când scauncie n'ajung, coana Moaşă aduce un scaun lung de lemn pe care a aşternut un lăicer de petece. Plutеşte în toată încăperea un aer curat, amestecat cu mirezme primăvăratece şi te simţĭ bine aicĭ şi-ţĭ vine chef de vorbă şi de glume ca în orice casă „*de-a noastră*", nu ca în casele *boereşti*, unde staĭ înţepenit pe fotoliurĭ de pluş şi unde nu ştiĭ cum să te porţĭ ca să nu eşĭ din *eticheta* şi din codul celor maĭ proaste manierĭ...

SUDA/Cluj/Universitatea Babeş-Bolyai

VEDERI DIN BASARABIA

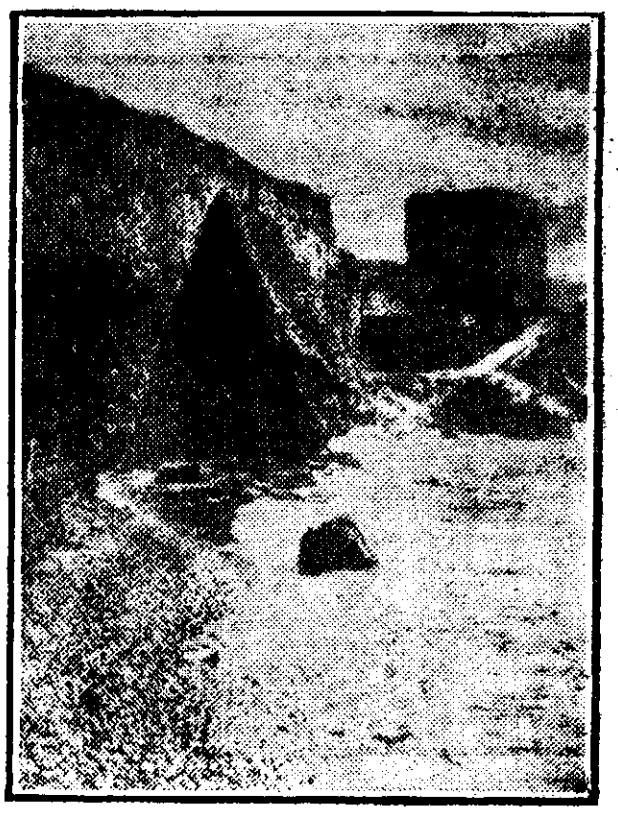

TURNUL CETĂȚII-ALBE

Domnul Vasile Arsenie. cumătrul cel mare, îl așteptat să vie și cum sunt aproape nouă, coana Moașă are grijă și de stomacurile noastre. După o gustare de ghidem sărat, două păhărețe de piperment alunecă pe gât ca untdelemnul.

— Să trăești coană Moașă că bun gând ai avut, fac eŭ, urmărind-o cu privirea.

— Și să-ți mai dea Dumnezeŭ gânduri bune, răspunde dintr'un colț fratele Costache, ștergându-și cu batista mustățile lăsate în jos.

Dar vine vestea că apa s'a încălzit; să se pregătească de scăldătoare. Albia s'așează pe scaune și se potrivește apa de căldușă, cu un deget. Aburi grei umplu casa, asudând pereții.

— Toți bărbații să iasă afară, poruncește Moașa.

Eŭ trag scaunul mai în fund și nici gând n'am să ies.

— Mă lași să staŭ și eŭ cumătra mare, întreb pe domnișoara Nicușor. Fetița pironește privirile în ochii mei: „Poți să stai, ce crezi ca mi-i rușine de d-ta să scald copilul?" Apoi răsgândindu-se puțin: „Mai bine scaldă-l mata mamaie, eu mai ies afară..." Și mama lui Nicușor, *nașa*, sare ca o sfârlează și-i gata să-și sufleze mânicele. Răzgândirea cumătrei mari mă umpluse de bucurie. Doream și eŭ să ieșim afară, să-l aud răsetul picurat prin ogradă, să lumineze sufletu-mi ochii ei ca diamantul negru, să ne sărute obrajii răcoarea nopței și de sus să ne zîmbească puzderia de stele. Dar tot coana Moașa a trebuit să puie bățul în roată.

— Că nu se poate, că domnișoara a ținut pe Ghițișor în brațe, că dumneaei trebue să-l scalde..."

Am eșit afară supărat, cu gând să mă răzbun la masă, să-i cânt cântecul: „Coană Moașă, Coana Moașă..."

Când s'a terminat scăldătoarea, sosește și cumătrul cel mare. Invitații umplu odăița de peste sală, râuduindu-se roată în jurul meseĭ lungĭ. Eŭ am nimerit lângă o cucoană bătrână, cu părul cărunt, dar frumoasă încă și care trebue să fi fost mare șerpoaică în tinerețe. Mă bucuram că în față aveam pe domnișoara *Zbrenchilătură* și aveam în ce ochi să-mi citesc norocul. In aripa dreaptă a meseĭ s'a grămădit fratele Costache și conu Alecu Garofă, un omuleț cu câteva fire de păr în cele două colțuri ale gureĭ. Și cum s'a făcut că cele mai multe sticle cu vin în aripa dreaptă s'aŭ nimerit. Farfurii cu uscături pe masă, sticle cu coniac, răci și voe bună. Mâncările alunecă ușor și sardelele cer udeală, c'așa e peștele învățat, cu apă. La început am tras cu păhărețele cele mici; în urmă coana Moașă iar a spus un cuvânt bun și păhărețele s'aŭ schimbat în pahare mari, de-o litră unul. Fripturile de miel începură să ne gâdile nările. Și vinul alunecă uns după friptura grasă și după salata de marole stropită cu untdelemn și cu câteva fire de hatmatuchi printr'insa!

Coana mea mă prinde pe după gât și-mi face din ochi. Glumele cresc, fetele ce sărut și chicotesc, iar cei din flancul drept beaŭ și mănâncă de parcă ar fi scăpat azi dela *poarta verde* și nimeni nu le aude gura. Paharele se înalță, se ciocnesc și se privesc în zare: „Vivat! Să trăești cumătră mare! Să-ți trăiască finul! Să trăești coana mea!" Și bătrânica mă sărută pe frunte și-i ard ochii în cap ca doui licurici. Iar când plăcintele și cutiile cu bomboane intru la rând, capăt stupit la furcă și ceĭ din dreapta. Lui conu Alecu i s'aŭ turburat ochii, iar fratele Costache își umple două pahare, ia unul într'o mână și altul în cealaltă, le ciocnește și le dă peste cap. Domnișoarei Nicușor, de căldură și de păhărelul care l-a băut, i-aŭ înflorit obrajii și ochii scapără scânteĭ și te zăpăcește strălucirea lor. Nebunatecă cum e și neastâmpărată face pe conu Alecu să mă cheme lângă el și să-mi șoptească: „Intreab-o ce-a văzut la finul?..." Eŭ n'am întrebat-o, dar d. Garofă după ce mai deșertă un paliciu, șopti nevesteĭ lui la ureche, nevasta lui cumătreĭ celeĭ mari și râsul făcu înconjurul meseĭ, până ce coana Moașă deschise glasul:

Eŭ micuț și tu micuță...

Ascultam toți cu răsuflarea oprită, câte un oftat scăpa dintr'un piept tânăr, coaneĭ mele i se umezise ochii, iar eŭ ca să stric duioșia, încep:

Când era să fie bine,
Iaca și bărbatul vine.

Astfel am petrecut noi la scăldătoare la Costică Popa, în mahalaua Adunaților. Iar când am eșit afară, când domnișoara Nicușor mi-a cuprins un braț și finuța Constanța pe-al doilea, nu știam de calc pe pământ saŭ plutesc în văzduh.

Și-acum, gândindu-mă, un singur lucru îmi pare rău: Ce ar fi fost dacă ascultam îndemnul lui conu Alecu Garofă și s'o fi întrebat pe cumătra cea mare la ureche.....?

Convorbiri astronomice

CENTRUL UNIVERSULUI

Pământul se învârtește în jurul Soareluĭ, dar Soarele nu se învârtește și el în jurul unuĭ alt corp ceresc maĭ mare? Problema aceasta, nerezolvată până astăzi, a ocupat pe mulțĭ astronomĭ și vre-o câțĭ-va din eĭ aŭ și indicat câte o stea, saŭ grup de stele, carĭ ar forma centrul universuluĭ și în jurul cărora s'ar învârti toțĭ soriĭ din universul vizibil, adică toate stelele ce le vedem fie cu ochiĭ liberĭ, fie cu ajutorul lunetelor și telescoapelor.

Toate aceste părerĭ aveaŭ temelii prea slabe, căcĭ pe acele vremurĭ nu se cunoșteaŭ mișcările propriĭ ale stelelor sorĭ, astfel că tot se maĭ putea discuta încă, dacă Soarele merge drept în spațiu, saŭ descrie o curbă în jurul unuĭ centru, fără să putem să observăm în câte-va sute, saŭ mii de anĭ, că drumul Soareluĭ în spațiu e o curbă și nu o linie dreaptă.

Logic e ca drumul Soareluĭ să nu fie o linie dreaptă, căcĭ dacă toate stelele ar avea de străbătut drumul lor tot în linie dreaptă, apoĭ ar urma curând saŭ maĭ târziŭ, ca universul nostru, care acum formează un tot, un imens glob turtit, saŭ eliptic, să se desagregheze. Există însă un centru în univers și dacă acest centru nu e reprezentat printr'un singur corp ceresc, un corp imens în jurul căruia să se învârtească toțĭ ceilalțĭ sorĭ-stele, apoĭ există de sigur un centru în care se află sorĭ nenumărațĭ, maĭ strânșĭ, maĭ deșĭ.

Pentru un asemenea centru sunt maĭ toțĭ astronomiĭ moderni și maĭ ales ceĭ carĭ se ocupă cu studiul mișcăreĭ stelelor, studiu ce numaĭ de câtva timp e făcut pe temeliĭ științifice și urmărit cu asiduitate. Sunt vre-o 10—12 astronomĭ, în mare parte englezĭ, americanĭ și germanĭ (unul dintre eĭ și cel maĭ ilustru e olandez), carĭ s'aŭ consacrat cu totul studiuluĭ construcțiuneĭ universuluĭ nostru, dar nu făcând numaĭ teoriĭ și ipoteze, ci studiând nenumăratele stele ce formează universul nostru din toate punctele de vedere, dar maĭ cu seamă din acela al mișcăreĭ lor.

Se știe în cotro merge Soarele și prin urmare din cotro vine, dar dacă drumul luĭ e o curbă și nu o linie dreaptă, atuncĭ după zecĭ, sute și milioane de anĭ, urmează ca ținta aparentă a mersuluĭ Soareluĭ în spațiu să se schimbe mereŭ.

Chestiunea aceasta a intrat intr'o nouă fază și astronomul Turner, directorul observatoruluĭ din Oxford, într'un studiu publicat în organul societățĭ regale de astronomie din Anglia, analizează toate cercetările făcute, ale sale, cum și ale altor astronomĭ. El găsește, că centrul universuluĭ nostru trebuie să se găsească în apropiere de o frumoasă stea din constelația Orionuluĭ, numită Betelgeuse, la jumătate drum între această stea și steaua gama din Gemeniĭ. Acum maĭ puțin de un milion de anĭ am fi trecut noĭ prin regiunea centrală și ne vom reîntoarce în acele păraginĭ peste 399 milioane de anĭ, căcĭ perioada oscilatoare a Soareluĭ ar fi 400 milioane de anĭ.

Dar trecerea Soareluĭ prin o regiune în care astrele sunt așa de dese, trebuie să fi avut vre-o consecință și poate că perioadele glaciare prin carĭ a trecut Pământul ar fi în legătură cu trecerea Soareluĭ maĭ aproape, saŭ maĭ departe de centru. Bine înțeles, Turner se păzește de a stabili legătura și bine face, căcĭ e periculos a indica ipoteze, ce nu are temeliĭ solide. Ipoteze hazardate numaĭ semi-docțiĭ fac.

Maĭ e de remarcat că în regiunea aceia s'aŭ văzut în veacul nostru două stele nouĭ și de sigur vor maĭ fi fost și altele, carĭ aŭ trecut neobservate; de aceia astronomiĭ aŭ de gând să supraveghieze cu băgare de seamă acea parte a ceruluĭ, care e crezută ca centru al universuluĭ în care ne aflăm.

Victor Anestin.

LITERATURA VECHE

DE LA BUCUREȘTI
LA ROȘIORII-DE-VEDE ȘI INAPOI

de **P. Ispirescu**

— Urmare —

Aveți nițică răbdare, să isprăvesc. Dară oare nu sunt prin Bucureștĭ multe care fumează? Școala sau boldul de propășire, nu știu bine să vă spun, a făcut ca femeile cele tinere din Rușĭ și fetele nu metahirisesc acest obiceiu, dară cele bătrâne, nu știu zăŭ dacă este vre-una care să nu fumeze.

Cercetând și despre sârguința profesorilor și despre purtarea lor, soțul meu mi-a povestit următoarele: maĭ aniĭ trecuțĭ, Regele voind să facă o inspecție oștireĭ tăbărâtă pe marginea Dunăreĭ, a trecut și prin acest oraș.

Prefectul de pe vremea aceia i-a înfățișat pe toțĭ slujitoriĭ Statuluĭ, între carĭ eraŭ și profesoriĭ. Stând eĭ în rând, unul care se credea că altul ca dânsul nu se află procopsit, nevoe mare, înaintează cu treĭ pașĭ și începe a vorbi Regeluĭ în limba nemțească. Văz Doamne, ce s'o fi socotit el, să știe și Vodă că se află și pe aicĭ oamenĭ cu știință de limbĭ străine și să mi-l ia la ochĭ.

A pățit-o însă, căcĭ Regele îl întreabă:

— D-ta eștĭ profesor la școala națională de aicĭ?

— Da, Măria Ta.

— De ce dară nu vorbeștĭ românește?

A pus botul pe labe și s'a retras rușinat la locul luĭ și cu nasul tăiat, fiind-că n'a știut ce răspuns să maĭ dea.

Prietenul meu mi-a dat apoĭ o scrisoare a aceluiaș nepricopsit profesor, pe care o țin și astăzĭ.

Cetind-o, mi-am adus aminte de pilda Domnuluĭ Christos din evanghelie cu vameșul și fariseul:

Fariseul

Mulțumescu-ți ție Dumnezeule că nu sunt ca ceilalțĭ oamenĭ, răpitorĭ, nedrepțĭ, sau ca și acest vameș.

Postesc de două orĭ pe săptămână și dau zeciuială din toate câte câștig.

Procopsitul din zilele noastre

„Căcĭ, domnule deși sunt venit aci în România de 22 de anĭ însă nu regret a spune că încă n'am adoptat caracterul a multor din această frumoasă țară.

Adesea se pot găsi și în corpul didactic oamenĭ fără încredere, însă pe mine vă rog a nu mă trece în ordinea acelora".

Vedețĭ d-voastră, dragiĭ moșuluĭ, fariseul, tot fariseu este în toate timpurile și la toate popoarele.

Din cele ce auzirăți maĭ sus, puse în față, vorbele fariseuluĭ vechiu cu cele ale fariseuluĭ nou, v'ați putut încredința, socotesc ,de advăr.

Ba încă cel nou este și maĭ vinovat, după mine. El este și nemulțumitor către un popor care l-a primit cu brațe deschise, îl hrănește și-l socotește ca pe fratele luĭ și-ĭ pârâtor de tovarășiĭ de școală cu care stă tot pe-o treaptă.

Dar să lăsăm la păcatele pe niște astfel de oamenĭ și să ne căutăm de șiretenia noastră.

Cum ieșĭ din Roșiorii-de-Vede pe șoseaua către Bucureștĭ, la o mică depărtare daĭ de un sat părăsit, numit Țigănia. Aci este o biserică părăsită, din care au rămas numaĭ zidurile, și despre care se spun multe prin oraș. Am întrebat pe acel procopsit de profesor, de curiozitate numaĭ, ca să-mĭ spue ce știe despre a-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cea biserică. El mi-a răspuns, că cine se ocupă de asemenea fleacuri?

Auziți D-voastră vorbă? Și cui se cuvine, mă rog, să cerceteze, să meargă la fața locului, ici o palmă de loc, ca să vază cu ochii lor, să citească inscripțiile, să compare cu ce zice istoria țării, să adune spusele de prin gurile bătrânilor, de nu profesorilor?

Ei, care se numesc oameni cu patru ochi, pentru că știu carte, sunt datori să scrie, să facă cunoscut, să dea la lumină spre desbatere, tot ce se zice, tot ce se află asupra unui lucru, care aduce aminte trecutul unei localități, unde slujesc ei ca profesori câte 15 și 20 de bani.

Nu li se cere de nicăeri nimic, ei sunt buni bucuroși că li se dă leafa, și unii dintr'inșii putrezesc toată ziua pe lavițele cafenelelor. Măcar de curiozitate, să se arate că trăesc și ei, să se știe că au trecut prin lumea asta albă, ar trebui să se îndemne să afle ca să știe și ei spune celor ce i-ar întreba despre istoria orașului și a prejmetelor. Dară ei nici atâta nu fac. Pe mine mă rămâ la inimă să știu ceva despre istoria acelei biserici, am întrebat vre-o doi trei bătrâni, și din spusele lor, iată ce am înjghebat: Cică odată Radu-Vodă Negru a ieșit la bătălie cu păgânul, și acesta l-a dovedit; iară el a dat dosul. Și fugind dinaintea păgânului, a ajuns la un copac scorboros. In acest copac s'a vârât și a scăpat cu zile.

Turcii, luându-se după Negru-Vodă l'au gonit, până ce i-au pierdut urma. Și caută-l în sus, caută-l în jos, nu mai deteră cu mâna de el. Văzând ei că Radu Negru a pierit din ochii lor ca o nălucă, se întoarseră de unde au venit; iară Negru-Vodă se făgădui să facă un schit de călugări în locul acelui copac scorburos.

După ce s'au așezat lucrurile în țară, Radu Vodă s'a ținut de făgăduială și a făcut o biserică,— biserica ce stă astăzi pustie.

De ce nu s'a făcut schit de călugări, nu pot ști, fără decât știu că s'a făcut un sat de țigani, și s'a numit Țigănia.

Popii care slujeau la acea biserică, murcau des, și biserica rămânea adesea-ori văduvă de preoți. Azi așa, mâine așa, până ce i-a eșit nume rău, și popii începură a se codi, adică a nu mai voi să slujească la așa biserică cu triște rea.

Din pricina aceasta sătenii începură a cârti și a se plânge că le vine greu să meargă pe la bisericile satelor megieșe pentru cununii, botezuri și alte trebuințe ale lor. El deteră svon că se va sparge satul.

Un arendaș bogat, voind să ție satul, ca să nu se risipească locuitorii, făcu leafă bună preoților care ar voi să slujească la biserica din Țigănie, și se și găsiră vre-o câțiva, cari nu prea credeau în piezele cele ale bisericii, mai cu seamă că le lua văzul albișorii sunători. Dară se căira de prostia ce făcuseră, când se văzură la ceasul morții, înainte de vreme.

De atunci încoace nu mai voi nici un preot să slujească. Satul se sparse și biserica rămase pustie, cum o vezi cu ochii verzi, de cântă în ea cucuvelele.

Sătenii, unii apucară într'o parte, alții într'alta. Din adunătura unora dintr'inșii, și mai venind și alții de prin preajmă, înființară un alt sat care se chiamă „satul nou". Acolo își făcură o altă biserică, și aci popii slujesc fără frică.

Acum, din toată această poveste, trebue să fie ceva. Mai întâiu știm, după cum vedem și în București, că unde a fost o curte mare de boer însemnat, ori vre-o mânăstire, sau niscai curți domnești, alături a fost și o țigănie. Ce să fi fost oare la Roșiori, de alăturea s'a înființat satul Țigănia? Dacă biserica nu va avea oare vre-o inscripție ceva, care să dea la iveală șiretenia povestii cu înființarea ei?

Toate acestea, un profesor din ai localității le-ar putea dovedi mai lesne decât un străin.

(Va urma)

VEDERI DIN BASARABIA

PORT ȚĂRĂNESC

THOMAS CARLYLE

CUGETĂRI

Viața fiecărui om se poate asemăna cu un râu, al cărui isvor de fapte este clar de tot, dar al cărui curs și destinație îndepărtat — prin întinsele câmpii pe unde el șerpuește în zeci de mii de ani — nu e cunoscut, decât de Atotputernicul. Că mărește, amestecă sau înghite alte râuri vecine? Că este un pârâiaș, cu valuri mici pe lângă milioane de alte pârâuri și fluvii, crescând valurile unui fluviu al lumii? Sau că o să devie o Dunăre ori un Rhin, al cărui val să fie: o linie de graniță vecină pe globul pământesc, un port sau un „Highway" a tuturor continentelor și împărățiilor? — asta noi nu știm; dar știm numai atât: că el se varsă în oceanul cel mare; că apele sale de-ar fi numai câte-va picături, există, și că ele nu pot nici să se piardă nici să se oprească un timp în loc.

•

Ultima Evanghelie a acestei lumi este: Cunoaște-ți munca și lucrează. „Cunoaște-te pe tine însu-ți"; acest „însu-ți", te-a frământat și chinuit multă vreme, și totuși, după cum cred eu, nu o să ajungi să-l cunoști niciodată. Să nu ai ca temă, să te cunoști, căci tu ești un individ ce nu te pot studia. Mai bine află ce trebue să lucrezi și muncește întocmai ca un Hercule! Căci, aceasta, este în orice caz un sistem mai bun

•

Fericit este acela care și-a găsit munca sa; el nu vrea să mai aibă alte fericiri, căci a găsit-o și-i va urma.

•

Munca este viața. Din adâncul inimii muncitorului naște o forță supremă: divina și cereasca esență a vieții, care i-a fost insuflată prin puterea lui Dumnezeu. Când munca adevărată începe, muncitorul trezește în sufletul său idei mărețe,— asupra tuturor cunoștințelor „de sine însu-și" și a multor altora. Cunoștință? Aibă numai pe aceia, care se vede la lucrător, de oarece însu-și Natura confirmă aceasta. Drept vorbind, tu nu ai nici o altă cunoștință decât aceia ce-o capeți prin muncă, restul fiind numai curate ipoteze, cu cari se luptă în școli și cari ipoteze plutesc în norii, frământându-se în nesfârșite vâltori logice, pânăce să fie dovedite și susținute. „Îndoiala, ori care ar fi ca, nu poate să aibă un sfârșit, decât prin activitate".

Traduse de **Nicolae Michail**. B-rlin

GÂNDEȘTE-TE..

E plină de verdeață lunca
și 'n toată firea-i sărbătoare,
și ce frumoasă e livada
scăldată 'n razele de soare.
Din toată frunza se revarsă
un zvon duios, o adiere,
și 'n graiul păsărilor, află
o lume 'ntreagă mângâere.
Răzoarele-s în mii de fete
și roi de fluturi — crai de vară
rotind în preajmă, le aiintă
Cu 'ndrăgostirea lor fugară.
Iar zvonul dragostei tresare
din ori-ce freamăt și găsești
prilej de caldă 'nduioșare
în toate câte le privești...

Dar noi, de ce rămânem astfel
nehotărâți și așteptăm —
ori, nu e vremea potrivită
viață visele să dăm?
In amândoi, nestrămutată,
e-aceiași tainică dorință —
ori nu găsim în noi putere
să dăm acestui dor, ființă?...

Se duce tinerețea noastră
în sbor de pasăre pribeagă
și veșnic nu s'o mai întoarce
în sufletele noastre, dragă!
De nu ne folosim de clipa
când toate ne surâd a bine —
zadarnic vom boci în urmă
pe-a năzuințelor ruine.
Ce-ți pasă că vorbește lumea
și toți ai tăi îți sunt vrăjmași —
de ții la fericirea noastră
în seama Domnului să-i lași!

Că, vezi tu, firea este astfel —
și contra firii ce să faci? —
ori cât de bun ai fi la suflet
nu tuturora o să placi!
Și-i de prisos să ieși aminte,
la tot ce-auzi în jurul tău —
căci nu e nime să-ți voiască
doar ție bine și lui rău.
Ascultă glasul tinereții
cât e melodios și plin,
și lasă-ți păsurile 'n grija
în veci tăcutului destin.
Când toate-s trecătoare 'n lume
ar fi cuminte să 'nțelegi,
că, ori cât ne-avem dragi, rămânem
și noi supuși acestei legi! —
Și când vom fi bătrâni, zadarnic
om plânge anii risipiți —
în vreascuri, nu găsești mireasma
vlăstarilor înmugurați!

O zi de șovăire 'nseamnă
un an de mulțămire, stins —
și e păcat să pierdem vremea
iubirii, 'n chinuiri și plâns.
Gândește-te că tinerețea
se duce și de pregetăm,
în locul imnului de nuntă
prohodul va să-l așteptăm.
Și nu ți-i jale de viața
pierdută fără de folos?

. . . . . .

E trist să știi că 'n omenire
Ai fost un suflet de prisos!

Craiova. **P. Lișteovă**

VEDERI DIN BASARABIA

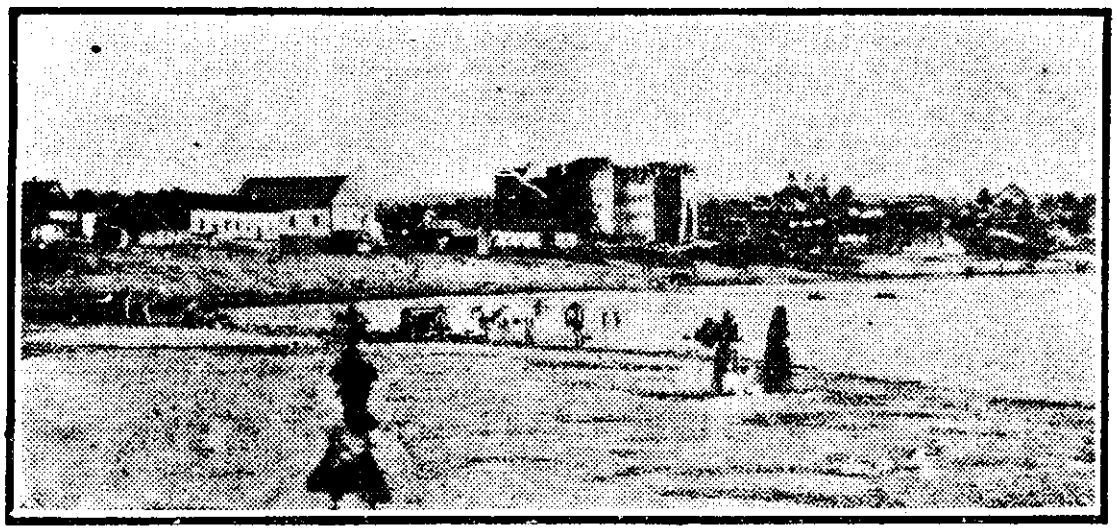

CETATEA SOROCA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EDMOND ŞI JULES DE GONCOURT

SORA FILOMENA

TRADUCERE DE

MIHAIL NEGRU

— URMARE ŞI SFÂRŞIT —

Din strada Geoffroy-Saint-Hilaire intraseră în strada Saint-Victor. Casele se apropiaŭ scurte şi mohorâte, ciuruite de fereştĭ. Barnier şi Malivoire treceaŭ prin faţa cârciumilor cu ferestre murdare, cu interiorurile negre, prin faţa negustorilor de zarzavaturĭ carĭ îşĭ întindeaŭ pe sub gangurĭ scrumbiile sărate amestecate cu merele, prin faţa *ospătăriilor* care îmbiaŭ cu hălcile lor de carne printre sticlele goale. După o prăvălie de vechiturĭ, care aproape astupa intrarea într'o alee, venea un negustor de vinurĭ. Pe urmă era o băcănie plină cu butoae de prune albe de mucigaiŭ, un magazin de tricotaj plin cu tricourĭ şi lânurĭ groase în care se învelește poporul iarna, o librărie de *noutăţĭ* tapetând cu cântece de câte cincĭ banĭ o fereastră de subsol, o vitrină de coafor ale căreĭ figurĭ de ceară pământoasă aveaŭ roşul obrazuluĭ portocaliŭ.

Puţin maĭ înainte de piaţa Maubert, o casă în dărâmare ridica în picioare un zid mare pe care se vedeaŭ cadrurile odăilor dispărute, linia tavanurilor, a dușumelelor, a scărilor, bucătăriilor şi dunga neagră a coşurilor, tapetele de prin odăĭ unsuroase la înălţimea capetelor.

„Dacă o casă ca asta ţi-ar spune câte suferinţe a văzut! murmură Barnier pentru el singur, cu ochiĭ pierduţĭ pe cele şase etaje de mizerie scoasă la lumină.

— Dar teza ta, Barnier? — întrebă Malivoire. Ştiĭ că nu e uşor lucru ce-aĭ luat: *Anastamoscle ganglionului cervical superior*...

— Nu.... nu maĭ e asta, acum... am schimbat.

— Şi te-aĭ hotărât la ce?

— *Moartea.*

— A!

— Da... am să-ţĭ spun ideia mea... Vreau să dovedesc că moartea naturală, această moarte care era moartea omuluĭ din primele timpurĭ, moartea naturală nu maĭ există. In viaţa noastră modernă, toată lumea moare prin accident. Viaţa nu se maĭ uzează: se sparge. E o sinucidere maĭ mult sau maĭ puţin lentă...

— Eştĭ tot organician, bănuesc?

— Neapărat!... Sufletul e o mare încurcătură în chestiile ştiinţifice...

Şi Barnier spuse fraza aceasta din urmă pe un ton pe care Malivoire nu-l putu defini.

— Să luăm o trăsură... uite una... reluă Barnier tăcând semn unuĭ birjar care trecea.

— Ce maĭ e nevoe acum... Dar ce aĭ? Tremurĭ.

— Par 'că am un frison...

— Dragul meŭ, sunt sigur că afurisitul tău de absint îţĭ dă toate astea.. E *lovitura de biciŭ*, ceva cam cum dă *gin*-ul englezilor... Nu! prea e prost lucru, ar trebui să nu maĭ beĭ.

— Eĭ bine, îţĭ făgăduesc... n'am să maĭ beaŭ, Malivoire... Acuma însă nu-mĭ maĭ vorbi... îmĭ face răŭ...

Şi Barnier se ghemui într'un colţ al trăsuriĭ.

Ajuns la spital, Barnier se urcă să se culce.

L

A douazi dimineaţă, tot spitalul ştia că Barnier, sgâriat la mână în ajun făcând disecţia unuĭ cadavru atins de infecţie purulentă, murea în chinurĭ groaznice.

La patru ceasurĭ, când Malivoire, fugind un moment de la patul prietenuluĭ luĭ, veni să-l înlocuiască şi să-ĭ facă serviciul, fu urmat de soră. Mergea de la pat la pat, pe urmele luĭ, îndărătnicindu-se pe urmele luĭ, dar fără să-ĭ vorbească, cu ochĭ carĭ nu-l părăseaŭ şi pe carĭ Malivoire îĭ simţea mereŭ în tr'aĭ luĭ. Cum era să iasă din sală:

— Ce este, îĭ zise ea cu tonul acela scurt cu care femeile opresc pe medic la ultima luĭ vizită în pragul uşiĭ.

— Pierdut... zise Malivoire cu un gest; nu maĭ e nimic de făcut... A pornit de la pulpa piciorului drept, a cuprins piciorul, coapsa, toate încheieturile... Şi ce dureri!... bietul băiat... de-aĭ vrea să se isprăvească cât maĭ curând cu putinţă...

— N'are să moară până diseară? întrebă sora, simplu.

— O nu... Are să treacă cel puţin noaptea... E acelaş caz cu al luĭ Raguideau acum treĭ anĭ... A durat patruzecĭ şi opt de ore, Raguideau...

LI

In seara aceea, la zece, sora Filomena împingea în poarta bisericeĭ Notre-Dame-des-Victoires.

In biserică, se coboraŭ candelele: flacăra lumânărilor murea sub stingătorul cu coadă ce mergea de la una la alta. Preotul tocmaĭ eşise din sacristie. Sora îĭ ceru adresa: locuia la douĭ paşĭ de biserică, în strada Bănceĭ.

Preotul sosea acasă când ea intră după dânsul, împingând uşa pe care el voia s'o închidă.

— Intră, soro, zise el deschizându-şĭ umbrela udă, pe care o întinse în sală...

Şi se întoarse: ea era în genunchĭ.

— Dar bine, soro, ce faci? îĭ zise el mirat. Ridică-te, copilul meŭ... Nu e aci locul... Haide, ridică-te...

— Aĭ să-l scapĭ, nu e aşa? şi Filomena apucă pe preot de mânile pe care le întinsese spre dânsa ca să o ridice. Ce-ţĭ pasă dacă staŭ în genunchĭ?

— Haide! haide, copilul meŭ, nu te exaltă... Numaĭ Dumnezeŭ, o ştiĭ bine, poate scăpa pe cine-va... Eŭ, nu pot de cât să mă rog...

— A! nu poţĭ de cât să te rogĭ... zise ea descurajată... Da, aşa e...

Şi ochiĭ îĭ recăzură pe pământ... Fu o tăcere.

— Ascultă, soră, staĭ coiea. Eştĭ maĭ liniştită acum, nu e aşa?... Spune-mĭ... de ce e vorba?

— Îşĭ trage sufletul... zise Filomena ridicându-se într'o singură mişcare. Poate că n'are să ajungă dimineaţa... şi 'nceput să plângă. E un băiat de douăzecĭ şi şapte de anĭ... nu s'a apropiat de grijanie, nicĭ de vre-o biserică, nicĭ nu s'a rugat luĭ Dumnezeŭ de la întâia luĭ comuniune... N'are să vrea să asculte nimic... Nu-şĭ maĭ ştie rugăciunile, părinte... N'are să asculte nicĭ pe preot, nicĭ pe oamenĭ... Şi-ţĭ spun că s'a sfârşit, are să moară... Atuncĭ m'am gândit la Archiconfraternitatea d-voastră Notre-Dame-des-Victoires... fiindcă e pentru oamenii carĭ nu cred... Da, da.. trebue scăpat...

— Soră...

— Şi în vremea aceasta poate moare... O! nu e aşa? Imĭ făgăduieştĭ... Aĭ să facĭ numaĭ de cât tot ce trebue, tot ce e prin cărţile d-voastră, rugăciunile, în sfârşit tot! Aĭ să te rogĭ pentru dânsul numaĭ de cât, nu e aşa?

— Dar, copila mea, astăzĭ e Vineri şi Archiconfraternitatea nu se întruneşte de cât Joia...

— Numaĭ Joia! De ce? E prea târziu, Jouĭ! E cu neputinţă să trăiască până Jouĭ... In sfârşit trebue scăpat, cum aŭ fost scăpaţĭ atâţia alţĭ!

Sora Filomena se uita la preot cu ochiĭ măriţĭ şi în carĭ se ivise, printre lacrămĭ, o privire mândră de revoltă, de nerăbdare şi de comandă. Un moment, în odaia aceasta în care se afla o soră faţă de un preot, se aflară faţă 'n faţă o femeie şi un bătrân.

Preotul urmă:

— Tot ce pot face pentru băiatul acesta acum, fata mea, e să-ĭ aplic meritul tuturor rugăciunilor şi faptelor bune ce se fac în Archiconfraternitate şi să le ofere prea sfinteĭ şi imaculateĭ inimĭ a Sfinteĭ Fecioare ca să-ĭ obţin convertirea... Am să mă rog mâine pentru dânsul în timpul liturghieĭ şi am să-l recomand Sâmbătă şi Duminică...

— O! sunt mulţumită, zise Filomena care simţise că lacrimile îĭ umezesc iarăşĭ ochiĭ în timp ce preotul vorbea, am încredere... Are să se convertească... are să-ĭ fie milă de el... Bine cuvinteazămă pentru dânsul...

— Dar bine, soro, nu dau binecuvântărĭ de cât la altar, în amvon sau la confesional. Numaĭ acolo sunt ministrul luĭ Dumnezeŭ... Aci... aci, soro, nu sunt de cât un biet om, un mizerabil păcătos...

— Nu face nimic,... eştĭ tot ministrul luĭ Dumnezeŭ... şi nu mă poţĭ refuza... n'aĭ să vreĭ... e în agonie!

Zicând cuvintele acestea căzu în genunchĭ. Preotul o binecuvântă, apoĭ zise:

— Sunt aproape unsprezece ceasurĭ... aĭ o cale de făcut... de străbătut Parisul... atât de târziu!

— O! nu mi-e frică... — răspunse Filomena cu un surâs, — Dumnezeŭ ştie de ce-am să fiu pe stradă... Şi-apoĭ, am să-mĭ spun rugăciunea pe drum: Maica Domnuluĭ are să fie cu mine...

LII

In aceiaşĭ seară, Barnier, eşind din tăcerea luĭ de toată ziua, zise luĭ Malivoire:

— Aĭ să scrĭĭ mamiĭ... Aĭ să-ĭ spuĭ... că asta se 'ntâmplă dese orĭ în meseria noastră...

— Dar bine, zise Malivoire plecat pe pat, n'aĭ ajuns încă acolo, dragul meŭ... eŭ mă bizui să te scap.

— Nu... mi-am ales eŭ omul bine, ca să maĭ pot scăpa..., Cum te-am păcălit, dragă Malivoire! — Şi avu un fel de surâs.— Inţelegĭ, nu mă puteam ucide, eŭ... Când aĭ o mamă bătrână pe care vreĭ s'o laşĭ să trăiască... Dar nenorocirile... aranjază tot o nenorocire... Aĭ să-mĭ iei toate cărţile... şi trusa, vreaŭ s'o păstrezĭ... De ce m'am omorât, nu e aşa?... Vino maĭ aproape... Femeea aceea... N'a fost de cât ea în viaţa mea... Nu-ĭ dăduseră destul cloroform: le spusesem eŭ... A! ţipătul eĭ când s'a trezit... până nu se isprăvise!... nu m'a părăsit un moment ţipătul acela, de-atuncĭ! Nu face nimic, — reluă el după o contracţiune nervoasă, — dacă ar fi să reîncep... aşĭ alege alta... în care suferĭ maĭ puţin... Atuncĭ, ştiŭ, a murit... Mi-a dat în gând că o ucisesem... Am revăzut-o... O revedeam în sânge... Şi beam... beam... pentru că tot o iubesc... Iată... asta e tot, tot...

Barnier tăcu. Redeschise gura după o lungă tăcere, şi zise luĭ Malivoire:

„Aĭ să spuĭ mamiĭ să aibă grijă de băiat.

După altă tăcere, lăsă să-ĭ scape: „Trebue să fi spus o rugăciune, sora...”

Maĭ pe urmă întrebă:

— Câte ceasurĭ sunt?

— Un'sprezece.

— Tot întârzie... Are să maĭ ţină până... am s'o duc până mâine...

Puţin maĭ în urmă întrebă iar câte ceasurĭ sunt şi, încrucişându-şĭ mâinile pe piept, chemă cu glasul slab: Malivoire! şi încercă să-ĭ vorbească, Malivotre însă nu putu auzi cuvintele pe care le suspina.

Apoĭ horcăiala îl ţinu până în zorĭ.

LIII

O lumânare lumina odaia.

Ardea între cele patru zidurĭ albe pe care tranşa în galben canatul uşiĭ şi cele două dulapurĭ băgate în zid. Unul din dulapurile fără uşĭ lăsa să se vadă cărţile grămădite pe rafturĭ; în celalt era o carafă de apă de faianţă. Deasupra căminuluĭ vopsit în marmoră neagră, o foaie de Gorgonă atârna agăţată pe zidul gol. Intr'un colţ, lângă un loc uzat prin frecarea chibriturilor care luaseră varul, era o oglinjoară mică încadrată în hârtie peleită, amintire a vre-uneĭ petreceri la ţară, a vre-uneĭ serbărĭ în împrejurimile Parisuluĭ. Fereastra, fără perdele, lăsa să se vadă un acoperiş şi noaptea. Era o odae ca o odae de hotel în vre-o mahala de oraş mare.

Pe patul de fier cu perdelele albe, cearşaful se ridică şi se lipea pe un corp, desenând inflexibil cu o linie veşnică rigiditatea a aceea ce acoperea.

Lângă masa de lemn alb, în fotoliul cel mare de pae, Malivoire veghia, moţăind, pe jumătate adormit şi nedormind încă.

In tăcerea odăiĭ, nu se auzea nimic alt de cât ţăcănitul ceasorniculuĭ morturuluĭ.

De după uşe, ceva păru că alunecă încet şi înaintează; cheia se întoarse: sora Filomena era în faţa patuluĭ. Fără să se uite la Malivoire fără să-l vadă, îngenunche şi se rugă cum se roagă statuele de bisericĭ îngenuchiate pe marmoră; rochia nu se mişca pe ea cum nicĭ cearşaful nu se mişca pe mort.

Peste un sfert de oră, se ridică, plecă fără să se întoarcă, dispăru...

Adoua zi, trezindu-se în sgomotul gol al cosciugului lovit pe scara cea strâmtă, Malivoire, amintindu-şĭ vag apariţia de peste noapte, se întrebă dacă nu visase, şi ducându-se maşinaliceşte la măsuţa de noapte, căută pe marmoră şuviţa de păr ce tăiase pentru mama luĭ Barnier; şuviţa de păr nu maĭ era acolo.

— SFARŞIT —

Noul roman al «Universului literar» va fi senzaţionala poveste a luĭ

LEON TOLSTOI

„TATA SERGIU”

care începe în numărul viitor

EMANCIPAREA FEMEEI

Chestiunea feministă, care se agită acum maĭ ales în lumea anglo-americană, a provocat şi-n ţara noastră câte-va întruniri publice. Deşi aceste întruniri n'aŭ avut de cât un rezultat cu totul teoretic, totuşi fac ca scrierea luĭ Novicow „Emanciprea femeeĭ", tradusă de d. Bogdan I. Goilav, să fie de actualitate şi la noĭ.

Novicow descrie în pagine pline de colorit şi pornite dintr'o adâncă simpatie situaţia economică şi morală a femeieĭ în ţările zise civilizate. Această stare este, după părerea marelui sociolog rus, vrednică de plâns. Pentru o muncă egală cu a bărbatului femeia este plătită cu jumătate salariu sau chiar cu două treimĭ maĭ puţin. Apoĭ în majoritatea cazurilor e silită pe lângă munca profesională şi cu gospodăria.

Dacă urmează calea legală şi se mărită, apoĭ în majoritatea cea mare a cazurilor o aşteaptă miĭ de suferinţĭ. De e săracă, adesea e vândută de către părinţĭ. De este bogată ia un bărbat care i s'a vândut. In ambele cazurĭ e aproape inevitabilă o căsătorie nefericită, căcĭ femeia nu şi-a ales singură pe cel cu care urmează să-şĭ împărtăşească viaţa, legătura sfântă a căsătorieĭ nu s'a făcut din pornirea firească a dragosteĭ.

In ce priveşte femeile, care au curajul să înfrunte rutina şi prejudecăţile, alegându-şĭ un amant, soarta lor e în genere şi maĭ tristă. Pentru o clipă li se întredeschide un raĭ de fericire. Dar morala noastră de astăzĭ nu le iartă această libertate, priveşte fericirea lor ca o crimă, pe care le-o plăteşte apoĭ prin umilinţĭ şi chinurĭ de tot felul. Independentele pot deveni „femeĭ părăsite" şi atuncĭ sufăr nu numaĭ de pe urma acesteĭ părăsirĭ, ce le sfâşie inima şi le cufundă în tot soiul de greutăţĭ ale vieţiĭ materiale, dar maĭ cu seamă de pe urma dispreţuluĭ public, care le exclude din societate.

„Aceasta e, într'o repede schiţare, soarta pe care ideile noastre sucite le-o urzesc tovarăşelor noastre. Sacrificate fără milă, durerea lor isbucneşte câte odată în tragediĭ grozave, în asasinate, otrăvirĭ şi răzbunărĭ sălbatice. Sau, de nu, se pierde într'un martiriu neştiut de nimenĭ, într'un şir de chinurĭ înăbuşite, de mizeriĭ ascunse şi mâhnirĭ nesfârşite. Soarta femeiĭ în astă lume se poate rezuma în aceste cuvinte: „cea maĭ mare parte de suferinţe şi cea maĭ mică parte de fericire".

Nimenĭ nu poate privi, desigur, această situaţiune ca dreaptă şi mulţumitoare. Dacă ar fi conformă cu orânduiala bună, ar trebui să fie aceiaş la toate popoarele în toate timpurile. Insă formele căsătorieĭ s'aŭ schimbat în cursul veacurilor şi nicĭ astăzĭ nu sunt la fel în deosebitele ţărĭ. In unele ţărĭ femeia poate avea maĭ mulţĭ bărbaţĭ; în altele bărbatul poate avea maĭ multe femeĭ. Prostituţia era o instituţie sacră în Babilon, în timpul Astarteeĭ. Pentru a sluji această divinitate, preotesele eĭ se dedeau primuluĭ venit. In Japonia, în zilele noastre, tinerele *musmè*, care au câştigat cât maĭ mulţĭ banĭ de pe urma galanterieĭ, aŭ cea maĭ mare şansă de a-şĭ găsi un bărbat.

Aceste fapte răstoarnă cu desăvârşire ideile noastre occidentale despre cinste. Ele dovedesc că formele matrimoniale nu decurg din orânduiala lumiĭ, ci din ideile carĭ aŭ curs într'o societate la o anumită epocă. Şi cum condiţia actuală a femeiĭ produce necontestat multe mizeriĭ, suferinţĭ şi chiar crime, urmează că nu este cea maĭ bună posibilă.

Tragediile vieţiĭ, care alimentează zilnic presa din toate ţările, dovedesc că există o prăpastie între firea lucrurile şi convenţiunile noastre; dovedesc prin urmare că ideile noastre convenţionale sunt greşite. Morala constă în a urma natura, nu în a o nesocoti. Dacă prin firea luĭ sufletească omul n'ar iubi decât o singură dată, atuncĭ căsătoria indisolubilă ar fi conformă cu natura. Cum însă putem iubi şi unii chiar sunt neapărata nevoie de a iubi de maĭ multe orĭ în viaţă urmează că uniunea indisolubilă este o ideie greşită.

Indurăm destule suferinţĭ din cauze fireştĭ, conchide cu elocvenţă Novicow, pentru ca să tolerăm maĭ departe suferinţele provenite din cauze artificale, sociale, din cauză că instituţiile noastre nu corespund natureĭ lucrurilor.

Şi marele sociolog se declară pentru *uniunea liberă*.

Nu pot rezuma aicĭ obiecţiunile care s'aŭ adus acesteĭ saluţiunĭ. Ele sunt numeroase şi cântăresc ceva maĭ greu decât crede Novicow. Formula sa: „conformitatea cu natura" este desigur acceptabilă în abstract. dar natura omuluĭ e foarte complexă, se compune din maĭ multe „naturĭ" şi atuncĭ se pune tocmaĭ problema morală: pe care din aceste „naturĭ" s'o urmăm? sau, dacă trebue să le satisfacem pe toate, în ce măsură?

D. Bogdan I. Goilav are meritul de a ne fi dat o traducere românească, în care întâlnim pe icĭ pe colo moldovenisme, dar ne face une orĭ să uităm (şi aceasta nu-ĭ puţin lucru) că citim o traducere.

Aladin.

EMULAŢIUNE ŞI GELOZIE

Intr'una din cele maĭ celebre şcoale de pictură ale Italieĭ, un tânăr anume Guidotto făcuse un tabloŭ care obţinu cel maĭ mare succes. Maeştriĭ îl admirară şi aŭ declarat în unanimitate că dacă acest elev va continua precum a început, va ajunge să fie unul din ceĭ maĭ iluştri pictorĭ.

Acest tabloŭ a fost privit de douĭ colegĭ aĭ săĭ cu totul diferit. Brunello, un elev maĭ vechiŭ decât el şi care câştigase o reputaţie oare-care, fu înmărmurit când văzu superioritatea tânăruluĭ artist; el privea onoarea ce a obţinut-o rivalul săŭ ca o usurpare asupra euluĭ săŭ şi dori cu pasiune să-l vază că şi-a pierdut renumele ce-l câştigase.

Lorenzo, un alt coleg al săŭ, nu gândea de loc astfel. El deveni unul din ceĭ maĭ sincerĭ admiratorĭ aĭ luĭ Guidotto. Lorenzo dorea într'un mod arzător să merite odată aceleaşĭ elogiĭ; el îl luă ca model şi întreaga luĭ ambiţie a fost de a merge pe urmele luĭ. El intră cu pasiune în cariera progreselor.

Mult timp Lorenzo fu nemulţumit de încercările sale, dar el nu-şĭ pierdea nicĭdecum speranţa, ci lucra în continuŭ.—«Ah, striga el, cât de departe sunt eŭ de Guidotto!» In sfârşit totuşĭ el avu satisfacţia de a vedea că a început a reuşi şi primind viĭ aplause cu ocaziunea uneia din operile sale, Lorenzo 'şĭ zise în sine însuşĭ: «De ce n'aşĭ putea eŭ să nu egalez pe rivalul meŭ, pe care 'l admir şi'l iubesc»? Guidotto totuşĭ continua cursul succeselor sale. Brunello se sbătea încă disputându-ĭ premiul; dar îndată el părăsi această luptă, consolându-se cu sarcasmele invidieĭ şi exagerările uneĭ criticĭ pasionate.

Era obiceiul ca la o anumită zi a anuluĭ fie-care elev să expună un tabloŭ într'o mare sală, unde nişte examinatorĭ aleşĭ din amatoriĭ ceĭ maĭ luminaţĭ, decernaŭ o cunună celuĭ ce îl socoteaŭ ceĭ maĭ bun.

Pentru această zi mare Guidotto făcuse un tabloŭ în care el se întrecea pe sine însuşĭ. El îl termină în preziua expoziţieĭ, rămânându-ĭ numaĭ să-ĭ dea o culoare maĭ strălucitoare printr'un lustru maĭ transparent.

Invidiosul Brunello avu culpabila adresă de a arunca în butelia ce conţinea acest lustru, câte-va picăturĭ dintr'o preparaţie caustică, al căruĭ efect era de a distruge cu totul frăgezimea şi strălucirea pictureĭ. Guidotto întinse acest lustru seara, servindu-se de câteva lumânărĭ şi înainte de revărsatul zorilor el îşĭ atârnă tabloul în locul ceĭ era destinat. Cu o mare nelinişte şi palpitaţie, Lorenzo îşĭ expusese şi el tabloul. El îl sfârşise cu multă îngrijire şi cu toată modestia avea speranţa că tabloul său nu va fi inferior primelor încercărĭ, opere ale luĭ Guidotto.

Ora atât de dorită sunase; judecătoriĭ concursuluĭ sosesc, salonul se deschide, se trag perdelele şi tablourile se luminează de lumina zileĭ în modul ceĭ maĭ favorabil. Eĭ examinează maĭ întâĭ tabloul luĭ Guidotto, dar când în locul capo-d'opereĭ aşteptate aŭ văzut o mâzgălitură, toată lumea zicea: «E cu putinţă ca acest tabloŭ să fie opera primuluĭ artist al acesteĭ şcoale»! Nenorocitul se apropie şi martor al oribileĭ schimbărĭ ce încercase opera sa favorită. el se desperează şi strigă: «Sunt trădat»! Brunelo, infamul, era în culmea fericireĭ, se bucura de durerea luĭ Guidotto; dar Lorenzo căută să se împărtăşească din ea. «Este o infamie, e o crimă! strigă el; asta nu-ĭ opera luĭ Guidotto, eŭ am văzut-o; era perfectă atât în privinţa coloritului, cât şi a desemnuluĭ».

Toţĭ spectatoriĭ fură atinşĭ de disgraţia luĭ Guidotto; dar era imposibil să se decearnă un premiŭ uneĭ pânze în starea în care se afla.

Eĭ examinară pe toate celelalte tablourĭ. Tabloul luĭ Lorenzo, artist până atuncĭ puţin cunoscut, obţinu preferinţa şi premiul îĭ fu decernat; dar Lorenzo, primindu-l, se duse la Guidotto şi i'l oferi luĭ: «Primeşte, îĭ zise, premiul pe care meritul d-tale l'ar fi câştigat de sigur dacă invidia nu v'ar fi trădat cu atâta răutate: pentru mine e destulă onoare de a fi al douilea după d-ta; dacă în viitor voiŭ putea ajunge să te egalez, aceasta va fi prin o silinţă nobilă, dar nu printr'o înşelăciune nedemnă».

Juriul, văzând atâta mărinimie din partea luĭ Lorenzo, hotărî ca Guidotto să păstreze premiul oferit de tânărul rival şi un premiŭ de o valoare egală să fie decernat luĭ Lorenzo.

A. Vântul.

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU
BOALE de FEMEI
— SUB DIRECŢIA —
Doctorului I. KIRIAC
Chirurg primar; şeful serv. de gynecologie al spitalelor Eforiei
SECŢIE SEPARATĂ pentru BARBAŢI
(hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale, stricturĭ uretrale, etc.
Strada Sf. Ionică 8, în dosul Teatruluĭ Naţional
— TELEFON 2/96 —

GRATIS

şi franco trimit la cerere noul catalog de
Filme pentru cinematograf
Cine trimite:
Leĭ 2.50 primeşte franco 1 film «Tontolini hirjar», foarte haziie, 18 m. lungime.
Leĭ 3 primeşte franco 1 film «Dobilocescu se răsbuŭă», foarte comică, 24 m.
Leĭ 12 primeşte franco 3 filme şi anume:
1. Veneţia pitorească (vedere) 23 metri.
2. Pieike, vânător şiret (comedie) 27 m.
3. Comoara găsită (dramă) 44 m.
NOU!
Lipitura Kleholin, cea maĭ bună pentru lipit filmele şi care costă numaĭ 50 banĭ flaconul.
N.B. Filmele de maĭ sus se potrivesc la toate aparatele de cinematograf fie micĭ saŭ marĭ.
E. A. PUCHER
Bulevardul Elisabeta, No. 15 (sub Hotel Princiar), Bucureştĭ. Telefon No. 34/89.

La administraţia ziarului „Universul" se află de vânzare hârtie maculatură, cleiu întrebuinţat, precum şi cerneală, cu preţ foarte convenabil.

VĂPSEA DE PĂR RAPID
GARANTAT ABSOLUT NEVĂTĂMATOARE

Văpseşte imediat părul cărunţit sau albit, în negru, brun, castaniu sau blond într'un mod atât de perfect şi de natural în cât nu se cunoaşte de loc că părul e văpsit. Intrebuinţarea maĭ simplă şi maĭ uşoară ca la orĭ-ce altă văpsea de păr.
Preţul leĭ 2.50. La nemulţumire se restituie imediat costul.

BONBOANE ORIENTALE
Parfumează admirabil gura
şi distrug orĭ-ce miros urât al gureĭ provenit din tutun, dinţĭ stricaţĭ sau stomac deranjat.
Cutia 50 banĭ la drogeriĭ şi farmaciĭ.
Observaţĭ marca *Sêmiluna cu stea*, singure veritabile.

CREMA PUDRA SAPUN **FLORA** POMADA Capilogen (Apă de păr)

TUSEA cea maĭ rebelă, *bronşitele acute şi cronice, tusea măgărească, vindecă sigur*
Pectosin Steanu
Sticla leĭ 3.— La drogueriĭ şi farmaciĭ

Anemia (lipsa sângeluĭ), clorosa, neurastenia, histeria, slăbiciunea generală, vindecă
Hemofer Steanu
recomandat de prof. dr. **Buiciu**, prof. dr. **Leonte**, prof. **V. Negel**, Iaşĭ, şi alţiĭ, ca unul din cele maĭ puternice reconstituante ale corpuluĭ slăbit. *Sticla leĭ 4.*

PURGEN
PURGATIV IDEAL
cu renume universal
De o eficacitate absolut sigură. Cutia cu 25 purgative leĭ 1.50. Observaţĭ ca fiecare pastilă să aibă inscripţia: PURGEN-BAYER, singurul veritabil.

DURERI REUMATICE
Nevralgiĭ, migrenă, dureri de cap şi de dinţĭ vindecă sigur
PASTILELE
Nevralgine Jurist
Un flacon 2.50
La drogueriĭ şi farmaciĭ

NOUILE MARI PREMII

CE SE VOR OFERI DE ZIARUL

UNIVERSUL

ABONAȚILOR SĂI LA 27 MAIU, 1912

O SPLENDIDA VILA LA SINAIA

«VILA MARIA», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai pitorească din localitate

O CAMERA DE CULCARE IN BRONZ

de mare valoare, al 7-lea dormitor furnizat pentru premiile noastre de *Industria metalică «Macco»*, Bulevardul Elisabeta, No. 8

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn *Marin V. Ganea*, șos. Mihai-Bravul, 37 și str. Serbănică, 10. Sucursala cal. Victoriei, 107

UNA GARNITURĂ MOBILĂ DE STEJAR TAPISATĂ, PENTRU ODAE DE BIUROU

compusă din: una canapea, două fotoliuri și șease scaune

UN BIUROU DE STEJAR MASIV ȘI UN FOTOLIU DE BIUROU TAPISAT

Toate acestea cumpărate de la cunoscuta Expoziție modernă de mobile *Gildener Rosenthal & Hasval*, București, str. Carol, 64, etaj. I

O jumătate garnitură mobilă de lemn roșu lustruit, culoarea mahonului

pentru intrare, compusă din: una canapea, 4 scaune, 2 marchize, 2 taburete, una masă cu geam de cristal. Toate îmbrăcate cu mochet frez, cumpărate de la marele magazin de mobile *Compania Americană*, str. Carol, 74, vis-à-vis de piața de flori (lângă hotel Dacia)

Un serviciu de masă pentru 12 persoane, compus din: 12 linguri, 12 furculițe și 12 cuțite de alpaca veritabil argintate și bogat decorate, în cutia lor de piele imitată și căptușită cu mătase.

Un serviciu de vin pentru șase persoane, compus din: una carafă și șase pahare de cristal Bacara, cu monturi de alpaca veritabil argintate, imitând exact argintul oxidat; toate aceste obiecte puse pe o tavă rotundă tot de alpaca veritabil argintată.

Una pereche sfeșnice de alpaca argintate și bogat decorate.

Toate aceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de ceasornice și bijuterii en gros și en detail Frații A. & I. Roller, București, strada Smârdan, No. 35, etajul I.

Una pendulă de lemn lustruit, frumos ornamentată, în lungime de 87 centimetri, întorcându-se la 15 zile.

Una pendulă de perete, de lemn de nuc lustruit, frumos sculptată, în lungime de 77 centimetri, întorcându-se odată la 15 zile.

Una harmonică superioară, burduf dublu, colțurile legate, cu 21 clape și 8 basuri, toate de oțel.

Un ceasornic de masă de lemn de stejar, reprezentând un castel medieval, înălțime 36 centimetri, având o muzică cu două cântece naționale.

Cumpărate de la «Compania generală», biurou de importațiune, București, strada Smârdan, No. 29 (etajul I).

O bicicletă de curse „Imperial", cea mai cunoscută marcă engleză.

Un gramofon mare fără pâlnie, ultima perfecțiune, cu 6 plăci marca «Inger», cântate de cei mai buni artiști.

Un serviciu de lavoir, de faianță, compus din cinci bucăți.

O lampă ultima creațiune, model «Cometa Haley», sistem american, cea mai economică și luminoasă.

Toate acestea cumpărate de la cunoscutul magazin E. A. Pucker, Bulevardul Elisabeta, 15 (Hotel Princiar).

O jardinieră de metal argintat, cu vas verde. **O fructieră** argintată și aurită, cu un cornet conținând 12 cuțite pentru fructe. — Cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie Th. Radivon, Bulevardul Elisabeta, No. 8 bis.

Una bicicletă „Naumann" de mare lux, una din cele mai solide și excelente biciclete, din fabrica soc. pe acțiuni Siedel & Naumann din Dresda, singurele biciclete introduse în armatele germană, rusă și turcă și la poștele germană și română. Reprezentat general: D. Leonida Piorkowsky, București, strada Șirbey-Vodă, 21.

Un ceasornic de aur 14 carate, bărbătesc, frumos gravat. — **O pendulă** mare de perete, frumos ornată și **Un serviciu** compus din: o lingură, furculiță și cuțit de argint veritabil marcat de Stat. — Toate acestea cumpărate de la vechiul și cunoscutul magazin de încredere «Ceasornicăria Colței», București, strada Colței, No. 31.

Una pendulă de perete lemn de stejar, cu bătaie, ultima noutate. **Un ceasornic de biurou** cumpărate de la marele magazin de bijuterie, ceasornicărie și argintărie Jean Schmidt & Const. Stratulat, București, calea Victoriei, 54.

Un gramofon mare. Una vioară. Una harmonică. Una mandolină cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, 54.

Una trusă pentru damă, cu trei sticluțe și cu necesar de toaletă. — **Una trusă** de manevră, pentru d-nii ofițeri. — **Trei truse** de piele fină p. manicure. **Trei pulverizatoare** splendide de cristal, nichelate. — **Trei pudriere** cu pufurile lor. **Trei oglinzi nichelate** pentru masă, cumpărate de la cunoscuta Drogherie Princiară Const. C. Popescu, Bulevardul Elisabeta, colț cu strada Brezoianu.

Una mașină de cusut de mână sistemul cel mai nou — și **Un gramofon** marca «Melodion Carmen-Sylva», de cea mai mare perfecțiune, împreună cu șase plăci marca «Premier-Record», având cântece românești. — Aceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mașini de cusut, biciclete și gramofoane «Compania Anglo-Americană» din București, strada Carol, No. 50, cu sucursale în Pitești și Câmpina.

O mașină de cusut de familie «Markton», perfecționată, cumpărată de la marele magazin «Compania Markton», strada Carol, 38 (colț cu str. Brâncoveanu).

Alte 10 mașini de cusut cumpărate expre din străinătate.

Un plug de oțel cu o brazdă, marca D. C. M. N. — **Un plug de oțel** cu 2 brazde, marca Z. H. C. R. Ambele din celebra fabrică «Rudolf Bacher», Raudnitz (Bohemia), reprezentată în România prin marea casă de mașini agricole și industriale: «Soc. în comandită Weil Joseph & Co. Succ.», București, Smârdan, 5.

Una mașină mare de bucătărie «Ideal» cu 4 ochiuri, din tablă de oțel, cu cazan de aramă, elegant și solid construită, cumpărată de la cunoscuta fabrică de tinichigerie Mihail D. Botez, București, calea Văcărești, 142.

2 costume de haine (saco), după măsura și alegerea stofei, cari se vor confecționa de cunoscuta croitorie Jaques Grimberg, București, str. Academiei, 25.

Un șearpe de aur (colier) pentru gât de mare valoare.

50 casete conținând fie-care cremă, pudră și săpun «Flora», făcute anume pentru abonații ziarului «Universul».

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din **Memoriile Regelui Carol I al României** sau un volum din cărțile ce apar în editura ziarului «Universul», tipărite anume pentru abonați.

Prețurile de abonament sunt acelea și: Pe un an lei 18; pe 6 luni lei 9.15 pe 3 luni lei 4.65.

BCU Cluj / Central University Library Cluj